

In 'stad van de toekomst'

Andere vaste planten nodig

Het klimaat verandert, daarover is op wereldvreemde wereldleiders als de Amerikaanse president Trump na iedereen het wel eens. Op de Klimaattop in Polen werd onlangs eens te meer duidelijk dat het een helse klus wordt om de opwarming van de aarde te beperken tot maximaal 2 graden. Dat heeft gevolgen voor de flora en fauna in Nederland. Ook vasteplantenkwekers moeten daar in hun assortiment rekening mee houden, verzekert dendroloog Jaap Smit van Cobra Adviseurs, die op de Floriade 2022 in Almere het goede voorbeeld hoopt te geven.

Tekst: Cees de Geus | Fotografie: Okra Landschapsarchitecten

Met dendrologie als een van zijn specialisaties, is Smit als 'adviseur Bomen & Integrale projecten' verbonden aan Cobra Adviseurs. Hij adviseert in die functie onder andere gemeenten wat voor bomen, heesters en vaste planten ze het beste kunnen planten langs hun wegen en in hun parken en plantsoenen. "De warme en droge zomer van 2018 staat niet op zichzelf," stelt hij. "Het klimaat in Nederland verandert. We zitten nu op het niveau van Bordeaux van dertig jaar geleden, maar schuiven op richting dat van Marseille. Dat heeft uiteraard gevolgen voor de beplanting in een stedelijke omgeving, toch al niet de habitat van bomen, die in Nederland inmiddels wordt gekenmerkt door een landklimaat."

VOORSORTEREN

Met de beuk voorop, zullen inheemse boomsoorten het in de stedelijke omgeving steeds zwaarder krijgen. "Ze zullen in de stedelijke ruimte plaats moeten maken voor soorten die beter tegen hitte en droogte kunnen", verzekert Smit. "Dat is niet erg. De Tetrarium of bijenboom staat model voor veel uitheemse soorten die later in het seizoen bloeien en heel goed in staat zijn om inheemse fauna te voeden. De rode vruchtjes maken de boom ook nog aantrekkelijk om te zien. Maar ook Celtis, Gleditsia en Parrotia persica beschouw ik als bomen van de toekomst, die veel meer te bieden hebben dan bijvoorbeeld een es die we als boomsoort aan het verliezen zijn."

Wat voor bomen geldt, gaat volgens Smit ook op voor vaste planten: kwekers moeten nu voorsorteren, om in de

toekomst de soorten te kunnen leveren waar belangrijke afnemers als gemeenten naar zullen vragen. "In onze adviezen houden we terdege rekening met de klimaatverandering, maar ook met esthetische aspecten en zeker ook met de bloeitijd. Dat is belangrijk voor insecten in het algemeen en bijen in het bijzonder. In het voorjaar is er voor hen stuifmeel en nectar genoeg, daarna vaak niet meer. In mijn beplantingsschema's hou ik meer en meer rekening met bomen, heesters en vaste planten die na de langste dag bloeien. Om beter tegen de droogte te kunnen waarmee de klimaatverandering gepaard gaat, moeten groeiplaatsen voor bomen en vaste planten groter worden omdat ze meer water moeten kunnen bufferen. Bovendien wordt nectar alleen geleverd door planten die voldoende vocht tot hun beschikking hebben."

Smit ziet nieuwe kansen voor vasteplantenkwekers. "Veel particulieren hebben geen idee wat ze met hun tuin aan moeten. Nadat ze hun woning betrekken of de tuin is opgehoogd, gooien ze alles vol met tegels. Dat vergroot de hittestress. En het watervasthoudend vermogen is nihil, bij een piekbui staat alles meteen blank. Wat zou er mooier zijn dan een, wellicht letterlijk, uit te rollen tapijt van vaste planten, die zich in goede grond snel ontwikkelen en geen ruimte laten voor onkruid?"

VOEDSELCAPACITEIT

Smit pleit voor onderzoek naar de 'voedselcapaciteit' van bomen, heesters en vaste planten. "Dat wordt een belangrijk criterium: welke soorten kunnen niet alleen goed tegen

hitte en droogte, maar zijn buiten het voorjaar ook aantrekkelijk voor insecten, vogels, vleermuizen en andere dieren. Het is jammer dat het onderzoek zo versnipperd is geraakt. Naast boomkwekers zou ik ook vasteplantenkwekers willen oproepen om op zoek te gaan naar ‘het groene bewijs’. Daar hopen we ook met de Floriade in 2022 in Almere een bijdrage aan te leveren.”

Smit is als adviseur betrokken bij de Floriade, dat Almere aan een groene stadswijk moet helpen én moet laten zien hoe steden op een doordachte en duurzame manier kunnen worden vergroend. “Dankzij het Boomregister, een initiatief van onder andere Cobra Adviseurs en Alterra Wageningen, hebben we alle honderd miljoen bomen van Nederland in beeld. En omdat we de soorten kennen, weten we ook wanneer nectar en stuifmeel voorhanden zijn. En dus kunnen we gericht bomen bijplanten om hiaten in dracht aan te vullen. In de wetenschap dat het klimaat verandert, is dat een belangrijk uitgangspunt voor aanvullende beplantingen. Wat daarbij voor bomen geldt, gaat ook op voor vaste planten: ze moeten niet alleen mooi zijn, maar ook op al die andere criteria goed scoren.”

Als voorbeeld noemt Smit de Binnenrotte in Rotterdam, een van de gemeenten die door hem wordt geadviseerd. “Daar zijn groenstroken aangelegd met bomen en vaste planten als Liriope en Geranium, die tot diep in de herfst bloeien. Een groen plein zal het nooit worden, dat kan niet omdat er op dinsdag en zaterdag een van de grootste markten van Nederland plaatsvindt. Maar mede dankzij het goed onderbouwde beplantingsschema, waarin terdege rekening is gehouden

*‘Vasteplantenkwekers moeten
nu voorsorteren op soorten
waarnaar belangrijke afnemers
als gemeenten zullen vragen’*

met de klimaatverandering, is de Binnenrotte enkele maanden geleden uitgeroepen tot Beste Openbare Ruimte 2018.”

‘JAAP SMIT-SOORTJES’

Het advies van Smit aan vasteplantenkwekers: sorteert voor op de toekomstige vraag en durf van de gebaande paden af te wijken. “Blijf geen soorten kweken waar op termijn in Nederland geen toekomst voor is, omdat ze onvoldoende tegen hitte en droogte kunnen of bevattelijk zijn voor nieuwe ziekten en plagen. In mijn adviezen neem ik vaak soorten mee waar nu nog weinig vraag naar is, en dus ook weinig aanbod, maar die heel goed passen in de klimaatbestendige groene stad van de toekomst.” Lachend: “Sommige kwekers noemen ze ‘Jaap Smit-soortjes’. Dat beschouw ik maar als een geuzennaam. Door andere soorten toe te passen, krijgen we proefondervindelijk een steeds beter beeld van het sortiment dat in de toekomst beter past.” ♦